

Wat is toch de basis voor een samenspreking?

In dezelfde politieke kringen, waar men het woord „impasse” uitgevonden heeft, heeft men het ook vaak over „de basis voor een samenspreking”.

Veel van zoo'n basis-kwestie heb ik nooit begrepen. En nog ben ik zoo onnoozel.

Ik kan me voorstellen, dat men het heeft over een basis-voor-o-n-d-e-r-h-a-n-d-e-l-e-n. Het woord „onderhandelen” is in de politieke wereld niet onbekend; en het dook onlangs zoo maar ineens op in de correspondentie tusschen de synodocratische deputaten en de onze: 't kwam van hun kant, gansch argeloos, zou men zeggen. We hebben het desondanks haastig van ons afgeschoven: wij wisten er niets van, dat er onderhandeld worden moest; voorloopig is het genoeg als we weten, wat we aan elkaar hebben en hebben zullen.

Nu heeft ds B. A. Bos bekend gemaakt, dat hij aan dr J. Ridderbos een brief geschreven heeft, waarin hem de vraag gesteld wordt, of hij, dr Ridderbos, zou willen melden aan ds Bos, of naar zijn mening het „concrete voorstel” van ds B. A. Bos een BASIS VORMEN KAN voor samenspreking (het met hoofdletters gedrukte is van ds Bos zelf).

Het verschil tusschen „uitgangspunt” en „basis” nu is me bekend.

Maar ik geloof niet, dat ieder het scherp voor oogen houdt.

Wel geloof ik, dat de basis, d.w.z. de grondslag, moet zijn: Schrift en belijdenis. Volgens dr Ridderbos evenwel beantwoorden onze deputaten daaraan niet. Volgens laatstgenoemden heeft hij die basis verward, formeel, en — zie het boek van ds H. J. Schilder — opgebroken, materieel.

Nu kan er wel gehandeld worden over de vraag, wie in dezen recht ziet, één van de twee, misschien wel allebei (ik spreek nu bloot hypothetisch), maar we moeten niet spreken over de vraag: kan een voor-slag van iemand „basis” zijn voor een gesprek?

Het eenige wat aan dr Ridderbos gevraagd had kunnen worden door ds B. A. Bos, en dan zóó, dat ik in al mijn eventuele functies van een bevesti-g-e-n-d antwoord zou opgekeken hebben, en bij me zelf gezegd zou hebben: tja, nu kunnen we eens gaan

denken over aanvulling van het Groningsche program, wel, dat is dit:

dat ds B. A. Bos vraagt aan dr J. Ridderbos: wilt U me schrijven, of de schuldbelijdenis, die ik voor wat de uwen betreft, in mijn concrete voorstel al vast op papier gezet heb, uit uw mond komt, heden, en of U mij machtigt, dit openlijk te zeggen, onder gelijktijdige mededeeling, dat gij door mij publiek al uw kerkgenooten opwekt, diezelfde schuldbelijdenis uit te spreken, te beginnen bij den kerkeraad van dr Ridderbos, die ondanks schriftelijk verbod — omdat het een grove openbare onwaarheid was — van den kansel heeft afgekondigd, dat de personen Greijdanus en Schilder zich hadden onttrokken aan „de” Gereformeerde kerk van Kampen (men begrijpt er dus zóóveel van, dat K. S. vrouw en dochter volgens dezen kerkeraad van dr Ridderbos nog steeds behooren tot wat zij noemen „de” gereformeerde kerk van Kampen, al hebben ze de familie nog nooit bezocht, nadat dr Ridderbos den Kamper pedel postbode der synode gemaakt had, en al gingen ze te kerke, al lang vóór K. S., die afwezig was, waar hij na terugkeer kerkte).

Dit zeg ik niet, om dr Ridderbos uit zijn tent te lokken en zelf in de mijne te blijven. Want mijnerzijds is al lang gezegd, dat ik de schuldbelijdenis die ds B. A. Bos voor „ons” op papier ontwierp, niet afleggen zal, en aan alle kerkeraden adviseer, daarin met mij eens te zijn.

Maar die basis..... wel, stel eens — wat ik zeer wel mogelijk acht — dat dr Ridderbos op ds Bos' concrete vraag „ja” zegt, dan ben ik voor mijn gevoel nog even ver van huis. Ik heb al moeite genoeg om me in te denken, wat hij toch bedoelen kan met den door hem zelf gegeven voor-slag-nummer-één inzake een basis voor samenspreking. Voor-slag nummer één luidde: de basis zijn de DRIE formulieren; waarvan hij ons acht af te wijken, gelijk wij hem (b.v. inzake art. 33 Confessie, waar het woord „waarheid” niet verstaan wordt zooals het blijkt art. 25 moet).

De vraag van ds Bos zet m.i. daarom geen zoden aan den dijk. Voor-zóóver „feiten” basis kunnen zijn, wat mij betreft, ALLE feiten basis, voor mijn part ook in gesprekken met roomschen, vrijmet-selaren, etc. Voor mij is de vraag: WAT BELIJDEN WIJ? En basisspeculaties interesseeren me geen moment.

lijke en wederzijdsche schuldbelijdenis. En dan gaan we onderling praten.

Is de scheuring dan niet vreeselijk? O ja, ontzettend! Maar veel erger en afschuwelijker dan de gevolgen zijn de oorzaken. Door wie komt de gruwel op? En dan speelt de Schrift geen blindeman-netje, en zegt niet: kom, kom, allemaal zondaren — U staat aan den eenen en ik aan den anderen kant van de scheur. Maar terecht heeft eens broeder Bos geschreven: „bekeering bestaat in de vrijmaking van alle zonden, die openbaar geworden zijn als ergernissen, welke de „kleinen” doen struikelen en willen dwingen tot wat kwaad is in de oogen Gods”. Die ergernissen liggen voor rekening van de Synoden, die deze besluiten namen en van hen, die ze overnamen en uitvoerden.

En wat zegt de Schrift van deze ergernissen?

Roept ze alleen ach en wee over haar bestaan en haar heillooze gevolgen? O neen, ze doet meer. Onze Heiland zegt niet alleen: „Wee der wereld van de ergernissen!” Maar Hij voegt er aan toe: „Want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen, doch wee dien mensch, door welken de ergernis komt!” (Matth. 18:7). Bij Lukas nog: „Het zoude hem nutter zijn, dat een molensteen om zijn hals gedaan ware, en hij in de zee geworpen, dan dat hij een van deze kleinen zou ergeren” (Lucas 17:2). Dus vloek over de wereld der ergernissen! Maar ze komen naar Gods Raad en Wil. Hij beoogt daarmee de loutering der geloovigen, de openbaring van de onoprechtheid der ongelovigen, de ontdekking van de gruwelijkheid der zonde (Greijdanus, Lucas II, bl. 306). Maar dan roept Christus tegelijk het oordeel uit over de bewerkers van de ergernissen: de menschen, die ze veroorzaken. Wee! Het gericht Gods in zijn meest praegnanten, meest aangrijpenden vorm!

De schuldvraag inzake de ergernissen toedekken? De Schrift denkt er niet over.

Bij elke kerk-scheuring, waarbij de getrouwen worden uitgeworpen, noemt de Schrift de oorzaak en wijst ze de bewerkers aan, en zegt hun het oordeel aan.

Telkens opnieuw, ik meen wel tot zes-, zevenmaal toe, heb ik bij broeder Bos het woord „concreet” gelezen. Dat is: scherp omlijnd, duidelijk en bepaald omschreven of aangewezen. Maar als ik dat woord zoo vaak tegenkom, word ik wat wantrouwend. En ook hier niet zonder reden. De heele opzet is vaag en nevel-achtig, om de feiten heenprattend; van het concrete, dat is: van het bij-z-on-d-e-r-e, wat zich juist van min of meer gelijkssoortige gevallen onderscheidt, maakt hij het al-g-e-m-e-e-n-e. Had hij zich maar te binnen gebracht den raad, voorheen aan de gebonden kerken gegeven: de zaken scherp te stellen, en alzoo te voorkomen, dat serieuze eenheidsbegeerte wordt gesaboteerd.

De Schrift zegt nooit in geval van kerk-scheuring: u staat aan deze en ik aan gene zijde van de scheur. En we zijn allemaal zondaren, ook in deze kwestie! Maar de Schrift is concreet en noemt man en paard.

De Apostel Petrus zegt tot Israëls oversten en ouderlingen: gij hebt Jezus den Nazarener gekruisigd (Hand. 4:10). Gij hebt Hem omgebracht, hangende Hem aan het hout (Hand. 5:30). Hij zegt niet: nu ja, wij waren zelf ook eerst op den verkeerden weg, ook wij hebben Jezus verlaten, ik persoonlijk heb Hem verloochend! O zeker, dat was wel waar! Maar dat brengt Petrus niet te pas bij de schuld-vraag, het ge-ding verdoezelend!

Stefanus stelt het Sanhedrin in staat van beschuldiging: onbesnedenen van hart en ooren! wederstaande den Heiligen Geest! Verraders en moorders van Jezus Christus! Hij zegt niet: Hier staat uw mede-zondaar, ook ik was voorheen een vijand van God en zijn Gezalfde!

En de Apostel Paulus, die te Antiochië door de Joden wordt tegengestaan en uitgeworpen, zegt hun het oordeel aan en schudt het stof af van zijn voeten tegen hen (Hand. 13:40, 41, 46, 51). En dan zegt de Apostel niet: ach, ook ik was eertijds gelijk gij, ik ben de uitnemendste der zondaren, dewijl ik de gemeente Gods vervolgd heb, onze eerste zonde is ons conflict met God — maar hij stelt de vervolgers verantwoordelijk en verkondigt ze den toorn des Heeren.

Alle schuld aan één kant? Maar wie beweert dat? Komen de „vrijgemaakten” hier uit als de getrouwen, in den zin van de schuldeloozen, en hebben zij niets misdreven? Maar wie denkt daaraan?

Ik weet en wist me nopens de vrijmaking aan door br Bos genoemde en niet-genoemde zonden schuldig. Anderen, die zich vrijmaakten, hebben weer op andere wijs overtreden. Het „wij” deugt hier niet, is niet concreet. Temeer daar in het betoog van br Bos passages voorkomen, waar het „wij” geheel foutief is en vervangen dient te worden door „gij” (leden der gebonden kerken). Wisten we dat ook niet, dat zoo we het goede willen doen, het kwade ons bijligt? En is onze dagelijksche schuldbelijdenis lippentaal? Ondanks al mijn ontrouw weet ik me in de zaak der vrijmaking getrouw.

Redeneerende in de lijn van broeder Bos is in de kerk van Jezus Christus, als de gevolgen ernstig zijn, nooit recht te constateeren aan deze of aangene zijde; eike rechtsbeslissing, waarbij de uitspraak viel ten gunste van één der

Het „concrete voorstel tot hereeniging”

van Ds B. A. Bos I

In „De Wachter” van 20 Augustus plaatst Ds Bos een „concreet voorstel tot hereeniging”, dat hij aanbiedt aan allen, die met hem den Heere Christus liefhebben in onverderfelijkheid.

Zelden heeft een persartikel mij zóó diep teleurgesteld. Het geldt hier immers de verklaring van een broeder,

die twee jaar geleden zijn naam zette onder een „Getuigenis aan alle Gereformeerde belijders van den Christus in Nederland”, uitgaande van onze Generale Synode, waarin hij de gebonden kerken en haar Synoden beschuldigde van scheurmaking en haar het oordeel aanzegde, tenzij ze zich bekeerden; welke bekeering aanstonds moest geschieden en zich o.m. moest openbaren in vrijmaking, vóór den eerstvolgenden Zondag (zonder te wachten op een mogelijke samenspreking van Synode-deputaten, zoo staat er), van als ergernissen openbaar geworden zonden, welke de „kleinen” doen struikelen en willen dwingen tot wat kwaad is in de oogen Gods;

die terzelfder tijd verklaarde, dat de wil-tot-eenheid door de gebonden kerken wel met vrome woorden werd betuigd, maar door haar daden weersproken werd (Reformatie, 21e Jrg., nr 24); dat de „Synode” der gebonden kerken ons eerst eens duidelijk zeggen moest, dat het in 1942 om een leer-kwestie ging, niet om een orde-kwestie; niet vóór men dit gedaan had, zou er klaarheid komen, en zou er mogelijkheid zijn van samenspreking misschien (nr 25); terwijl hij zich voorts bedroeft over het feit, dat men steeds maar weer de kwesties verdoezelt en weigert de zaken scherp te stellen en zoo elke serieuze eenheidsbegeerte saboteert (nr 35);

die met mij, op verzoek van de Drentsche kerken, in alle richtingen die provincie doorkruiste om van ambtsdragers en leden der voormalige Gereformeerde kerken in den Naam des Heeren te elschen, dat zij zich onverwijd zouden vrijmaken;

en die nu: niet meer weet, of liever, weten wil, wie de kerk-scheuring veroorzaakte, althans dit beschouwt als een vraag van den tweeden rang, waarover voorts het zwijgen wordt toegedaan;

aan beide „partijen” ten aanzien van „de scheur” (neutraal woord) een bepaalde mate van schuld toekent, waarvan ze zich te bekeeren hebben;

als beide „partijen” ongeveer op gelijk niveau gebracht zijn (er is een partij aan deze en een aan gene zijde der scheur, zegt de schrijver) het thema

„onverwilde vrijmaking” inwisselt voor „hereeniging”, in welken weg dan ook;

ongeacht of bovengenoemde bekeering nu ook plaatsgrijpt, en gelijkelijk elke bekeering zich duidelijk constateerbaar afteekent in woorden en daden van berouw, nu beide „partijen” verwijst naar wat tegenwoordig heet „de ronde tafel” of „het gesprek”;

de leden der kerken oproept tot een kerkontbindende actie, waarbij hij eerst opwekt tot plaatselijke en landelijke samenwerkingen met de leden der gebonden kerken en dan pas, in de tweede plaats, gewaagt van een aanhangig-maken dezer zaken op de kerkelijke vergaderingen, maar dan nog met de restrictie: „voor zóóveel mogelijk”;

en ten slotte den indruk vestigt, dat dit onverantwoordelijk bedrijf beteekent het volgen van de stem van den goeden Herder.

Klaarblijkelijk is dus br Bos van standpunt veranderd. Reeds kwam het uit, dat ik hem met deze verandering allerminst kan gelukwenschen. Integendeel. Ik betreur haar zeer. Ik ben van oordeel, dat hij met deze actie op een verkeerden weg is. Tegen zijn betoog, conclusie's en oproep heb ik zeer ernstige bezwaren. Ze culmineeren in de overtuiging, dat dit woord van broeder Bos in opzet en strekking niet is naar het Woord des Heeren. Het klopt niet met de Schriften.

Noch goede bedoelingen, noch élan en enthousiasme, noch veelheid van teksten, waarbij de vraag is: zijn ze terecht aangehaald, passen ze in een bepaald aangegeven verband? — waarborgen de overeenstemming met het Woord van onzen God. En dat alleen beslist.

Het klopt niet met de Schrift, als in een kerkelijk rechtsgeding, waarbij de kerk des Heeren gescheurd werd en de getrouwen werden uitgeworpen en vervolgd, de schuld-vraag op den achtergrond gedrongen wordt.

De opzet van het betoog van broeder Bos is: ach, die scheuring! Vreeselijk! Tegen den Heere en Zijn Woord! Zie maar de heillooze gevolgen, en er mogen toch geen scheuringen zijn! Daarom gemeenschappe-